

Mediating role of sexual assertiveness in the relationship between sexual self-efficacy and emotional divorce

Seyed Mohammad Hossein Khatami
Family Counselling
Fatemeh Bayanfar*
Payame Noor University, Tehran
Seyed Mosa Tabatabaee
Semnan University

Abstract: Emotional divorce is one of the most important traumas and causes of family breakdown in most families. The recognition of the variables affecting emotional divorce is considered as important. Knowing how the variables operate and relate in the field of preventing emotional divorce can improve the emotional relationships between couples and prevent legal divorce. The present study aimed to examine the mediating role of sexual assertiveness in the relationship between sexual self-efficacy and emotional divorce. The participants included 295 married women from Gonabad, Sabzevar and Neyshabur, all of whom completed the Hulbert index of sexual assertiveness (HISA), as well as sexual self-efficacy questionnaire (SSQ), and emotional divorce scale (EDS). The results indicated the direct and indirect effectiveness of sexual self-efficacy. In addition, a negative path was obtained between sexual self-efficacy and emotional divorce, while there was a positive path between sexual self-efficacy and sexual assertiveness. Further, the results of path analysis demonstrated the mediating role of sexual assertiveness in the relationship between sexual self-efficacy and emotional divorce. In general, the results confirmed the role of sexual assertiveness and self-efficacy in the occurrence and continuation of emotional divorce. Finally, emotional divorce can partly decrease by providing the necessary training to families for enhancing sexual behaviors among the couples with emotional divorce.

Keywords: Emotional divorce, sexual assertiveness, sexual self-efficacy

---

* نویسنده مسوول: تهران، خیابان ارتش، خیابان نخل، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، گروه روان‌شناسی. پست الکترونیکی: f.bayanfar@pnu.ac.ir

Received: 05 Jun 2020

Accepted: 05 Sep 2020

دریافت: ۱۳۹۹/۰۳/۱۶ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۶/۱۵

نقش واسطه‌ای قاطعیت جنسی در رابطه‌ی بین خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی

سید محمد حسین خاتمی

مشاوره خانواده

فاطمه بیان‌فر

دانشگاه پیام نور تهران

سید موسی طباطبایی

دانشگاه سمنان

چکیده: طلاق عاطفی از مهم‌ترین آسیب‌ها و عوامل از هم گسیختگی خانواده است که بسیاری از خانواده‌ها با آن مواجه‌اند. شناخت متغیرهای تاثیرگذار بر پدیدآیی طلاق عاطفی اهمیت بسزایی دارد. آگاهی از شیوه عملکرد و رابطه این متغیرها با یکدیگر در حوزه پیشگیری از طلاق عاطفی می‌تواند روابط عاطفی زوجین را بهبود بخشد و زوجین را از اقدام به طلاق قانونی باز دارد. هدف پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه‌ای قاطعیت جنسی در رابطه بین خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی بود. ۲۹۵ نفر از زنان متأهل شهرهای گناباد، سبزوار و نیشابور در این پژوهش شرکت کردند. شرکت‌کنندگان شاخص احقاق جنسی هالبرت (HISA)، پرسشنامه خودکارآمدی جنسی (SSQ) و مقیاس طلاق عاطفی (EDS) را تکمیل کردند. یافته‌های پژوهش نشان داد که متغیر خودکارآمدی جنسی به صورت مستقیم و غیرمستقیم تاثیر دارد. همچنین نتایج نشان داد مسیر خودکارآمدی جنسی به طلاق عاطفی منفی و معنادار و مسیر خودکارآمدی جنسی به قاطعیت جنسی مثبت و معنادار است. نتایج تحلیل مسیر نشان داد که قاطعیت جنسی در رابطه بین خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی نقش واسطه‌ای دارد. بر اساس یافته‌های پژوهش می‌توان نقش قاطعیت جنسی و خودکارآمدی جنسی را در بروز و تداوم طلاق عاطفی تایید کرد. در نتیجه می‌توان بیان کرد که با ارائه آموزش‌های لازم به خانواده‌ها در جهت بهبود رفتارهای جنسی در زوجینی که مشکل طلاق عاطفی دارند می‌توان تا حدودی طلاق عاطفی را کاهش داد.

واژه‌های کلیدی: قاطعیت جنسی، خودکارآمدی جنسی، طلاق عاطفی

مقدمه

ازدواج^۱ مهمترین پیوندی است که بین دو فرد روی می‌دهد و سرآغاز شکل‌گیری کانون حمایتی-عاطفی^۲ است. (جان کوئیست^۳، ۲۰۱۹). زندگی مشترک، از عوامل متعددی متأثر می‌شود که پاره‌ای از آن‌ها ممکن است زوجین را به سمت آسیب‌هایی نظیر تعارض^۴، اختلاف^۵، درگیری^۶، طلاق عاطفی^۷ و نهایتاً طلاق رسمی سوق دهد. طلاق یکی از مهمترین آسیب‌های خانوادگی است که فروپاشی فردی، خانوادگی و اجتماعی را در پی داشته و برای زنان نسبت به مردان اثرات منفی بیشتری دارد (موسایی، توسلی و مهرآرا^۸، ۲۰۱۱). در خانواده‌های ایرانی وابستگی اقتصادی زنان به همسرانشان اغلب مانع طلاق رسمی می‌شود و همین امر زمینه طلاق عاطفی را فراهم می‌سازد (حدادی بارزوکی، توکلی و بوریج^۹، ۲۰۱۵).

طلاق عاطفی یک واقعه نیست، بلکه فرایندی است که در طی زمان شکل می‌گیرد و با کاهش تدریجی احساسات^{۱۰} زوجین به یکدیگر شروع شده (جاروان و آفرهات^{۱۱}، ۲۰۲۰) با افزایش ناراضی^{۱۲} و تعارضات، زوجین را درگیر کشمکش^{۱۳} دوجانبه می‌کند و منجر به افزایش کناره‌گیری‌ها، علی‌رغم همزیستی^{۱۴} در یک محیط می‌گردد (پری سوز، نجار پوریان و محمدخانی^{۱۵}، ۲۰۲۰). دهقانی چامپیری و دهقانی^{۱۶}، ۲۰۲۰).

در زمینه ناراضی و تعارضات زوجین نظریه‌های مختلفی وجود دارد که هر کدام بر نکات متفاوتی تأکید دارند. نظریه‌های رفتارگرایی بر ضعف در مهارت‌های گفتگو

و مذاکره، کمبود مهارت‌های ارتباطی، عدم توانایی حل مشکلات، فقدان جرات ورزی و... تأکید داشته‌اند. در همین زمینه گاتمن^{۱۷} بر اساس فراوانی واکنش‌های عاطفی منفی زوج‌ها قادر به پیش‌بینی طلاق در آن‌ها شد. از جمله واکنش‌های عاطفی منفی در نظریه‌های رفتاری سبک‌های تبدلی و ارتباطی ناکارآمد و آسیب‌زا، تبادلات قهری^{۱۸}، کناره‌گیری^{۱۹}، تبادلات تلفیقی جویانه^{۲۰} و سندرم پافشاری کردن بر نظر خود^{۲۱} است (دکلیمنت، سالازار و کراسبای^{۲۲}، ۲۰۱۹).

در نظریات شناختی مانند رویکرد آلبرت ایس^{۲۳} خودگویی^{۲۴} یا عبارات غیرمنطقی^{۲۵} که افراد درباره خودشان به کار می‌برند و تفکرات تحریف شده^{۲۶} درباره همسر و رابطه زوجی به عنوان عواملی هستند که می‌تواند موجب آشفتگی عاطفی در زوج‌ها شده و به عنوان باورهای گیج‌کننده^{۲۷} درباره روابط زوجی نیز محسوب شوند (به نقل اکبری و اسماعیل زاده^{۲۸}، ۲۰۲۰). آشفتگی‌های عاطفی زوجین، تفکرات تحریف شده، باورهای غیرمنطقی در روابط زوجی و افسردگی حاصل از تحریفات شناختی، زمینه‌ساز مشکلات جنسی شده و در طولانی مدت این آشفتگی‌ها زوجین را به سمت طلاق عاطفی سوق می‌دهد (به نقل گاریرو، شارما، کالن و اسماکر^{۲۹}، ۲۰۱۸).

بر طبق نظریات شناختی-اجتماعی فردی ممکن است باور داشته باشد که فاقد صلاحیت و شایستگی لازم برای انجام فعالیت جنسی است، در این حالت به توانایی‌هایش در پاسخ درست به موقعیت‌ها تردید دارد، بنابراین تلاشی برای عملکرد بهتر جنسی نخواهد کرد، این فرایند موجب کاهش صمیمیت زناشویی می‌شود (بیلال و راسول^{۳۰}، ۲۰۲۰).

17. Gotman, J.
18. coercive exchange
19. withdrawal
20. retaliatory exchange
21. summarizing self- syndrome
22. Diclemente, R.J., Salazar, L.F., & Crosby, R.A.
23. Eliss, A.
24. self-talk
25. irrational
26. cognitive distortions
27. nutty
28. Akbari, B., & Ismaeilzadeh, N.
29. Guerrero, M., Sharma, M. Cullen & Schumaker
30. Bilal, A., & Rasool, S.

1. marriage
2. emotional support
3. Jarnkvist, K.
4. conflict
5. argument
6. dispute
7. emotional divorce
8. Musai, M., Tavasoli, G., & Mehrara, M.
9. Haddad Barzoki, M. H., Tavakoll, M., & Burrage, H.
10. emotions
11. Jarwan, A.S. & Al-frehat, B.M.
12. dissatisfaction
13. conflict
14. coexistence
15. Parisuz, A., Najarpourian, S., & Mohammadi, K.
16. Dehghani Champiri, F., & Dehghani, A.

مطلوب بودن برای شریک جنسی خود دارد (علی محمدی، زارعی و میرغفوری وند، ۲۰۲۰). چنین باوری، نوعی خودارزیابی و کارآمدی از رفتار جنسی خویش است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که خودکارآمدی پایین جنسی پرتکرارترین پیامد باورهای ناکارآمد جنسی و عدم رضایت در رفتارهای جنسی است (باند، موریسون و هاویز، ۲۰۲۰).

خودکارآمدی و خودابرازگری جنسی، نقش مهمی در داشتن روابط صمیمانه در زوجین دارد. بر طبق نظریه وارینگ^۴ (۱۹۸۰) صمیمیت زوجی ترکیبی از ۸ مولفه، عاطفه^{۱۵}، ابرازگری^{۱۶}، سازگاری^{۱۷}، همبستگی^{۱۸}، تمایلات جنسی^{۱۹}، حل تعارض^{۲۰}، استقلال^{۲۱} و هویت^{۲۲} است (پلسو، ۲۰۰۷).

در پژوهش‌های انجام شده در زمینه بدکارکردی جنسی نشان داده شده که عوامل متعددی از جمله عوامل روانی، اجتماعی، اقتصادی (بشارت و رفیع زاده، ۱۳۹۶، پرایدهارشی نی و گاپلان^{۲۳}، ۲۰۲۰)، جنسیت (رحمانی و غلامعلی لواسانی^{۲۴}، ۲۰۱۲؛ سوهندا و منیپال^{۲۵}، ۲۰۱۸؛ گاتزیت، لی و لان استین^{۲۶}، ۲۰۲۰) قدرت اجتماعی^{۲۷} (لامرز و استوکر^{۲۸}، ۲۰۱۹) و ویژگی‌های شخصیتی^{۲۹} در بروز مشکلات جنسی اثرگذار هستند (لایولیزی و لارستون^{۳۰}، ۲۰۱۸؛ کرامر^{۳۱}، ۲۰۱۹). از تراک، آرکار، گوکداک^{۳۲} (۲۰۱۹). عوامل روانشناختی از جمله خودکارآمدی جنسی، به طور قابل توجهی بر میل جنسی، برانگیختگی و ارگاسم تاثیر می‌گذارند و در ایجاد و تداوم بسیاری از اختلال‌های جنسی و بروز طلاق عاطفی موثرند (بشارت، عبدالله خانی و غلامعلی لواسانی، ۱۳۹۷). یکی از شیوه‌های این تاثیرگذاری، قاطعیت

در نظریه سیستم‌های خانواده بوئن^۱ تمام مشکلاتی که در خانواده وجود دارد، از مدیریت ناکارآمد اضطراب در سیستم خانواده ناشی می‌شود. در این نظریه مشکلات جنسی به دلیل پیام‌هایی است که افراد از خانواده اصلی خود دریافت کرده‌اند. طلاق عاطفی در این رویکرد با مثلث سازی^۲ شکل می‌گیرد که راهی برای کاهش فشار ناشی از تعارض است (پالوسو^۳، ۲۰۰۷).

برخی از مشکلات جنسی در زوجین به دلیل فقدان قاطعیت جنسی است. قاطعیت جنسی در حقیقت توانایی افراد در شروع فعالیتهای جنسی مورد نیاز و رد فعالیتهای جنسی ناخواسته (داردن، ایمان، لیر و گراس^۴، ۲۰۱۹) همچنین استراتژی‌هایی است که افراد به کار می‌گیرند تا خودمختاری جنسی^۵ خود را به اثبات برسانند و شامل رفتارهایی است که فرد در آن به صورت صریح امیال جنسی^۶ خود را بیان کرده، نقش فعالی در روابط جنسی داشته و توانایی خودداری از پذیرش درخواست‌های شریک جنسی خود را دارد (لایونز، هوگتون، برابری و ایرین^۷، ۲۰۲۰). قاطعیت جنسی با نتایج مثبت‌تر در عملکرد جنسی و زندگی جنسی رضایت بخش‌تر همراه است (کلی، ارچووسکی و گیدسز^۸، ۲۰۱۶) و به ویژه در مورد زنان از بروز احساسات منفی، بودن در نقش قربانی جنسی^۹، محکوم جنسی^{۱۰} و مورد حمله جنسی^{۱۱} جلوگیری می‌کند (فرانز، دی لیلو و گرویس^{۱۲}، ۲۰۱۶).

علاوه بر فقدان قاطعیت جنسی، فقدان خودکارآمدی جنسی نیز نقش بسیار مهمی در مشکلات جنسی ایفا می‌کند. خودکارآمدی جنسی را می‌توان باوری دانست که هر فرد در مورد توانایی خود در عملکرد مؤثر جنسی و حس

13. Bond, J.C., Diane, M., Morrison, S.E., & Hawes
14. Waring, E.
15. affection
16. expressiveness
17. compatibility
18. cohesion
19. sexuality
20. conflict resolution
21. autonomy
22. identity
23. Priyadarshini, S., & Gopalan, R.T.
24. Rahmani & Gholamali Lavassani
25. Soohinda, S., & Manipal, S
26. Gutzeit, O., Levy, G., & Lowenstein, L.
27. social power
28. Lammers, J., & Stoker, J.I.
29. personality traits
30. Livesley & Larstone
31. Kramer
32. Ozturk, C.S., Arkar, H., & Gokoag, C.

1. Bowen, M.
2. triangulation
3. Peluso, P.R.
4. Darden, M.C., Ehman, A.C., Lair, E.C., & Gross, A.M.
5. sexual autonomy
6. sexual desires
7. Lyons, M., Houghton, E., Brewer, G., & O'Brien, F.
8. Kelley, E. L., Orchowski, L. M., & Gidycz, C. A.
9. sexual victim
10. sexual coercion
11. sexual assault
12. Franz, M. R., DiLillo, D., Gervais, S. J.

جنوب شرقی ۴۱۳ نفر، با میانگین سنی ۳۵٫۹ سال انجام شد. نتایج نشان داد که قاطعیت جنسی و عزت جنسی توسط قدرت اجتماعی، رتبه شغلی و منزلت حرفه ای فرد تعیین می شود و این رابطه توسط جنسیت تعدیل نمی گردد. علاوه بر آن اثرات قدرت پایدارتر^۶ و قوی تر^۷ از اثرات جنسیت است. این مطالعه کمکی به ادبیات پژوهشی نوظهور است که چگونه رفتار جنسی^۸ به عنوان یک متغیر بسیار خصوصی می تواند به شدت تحت تاثیر یک متغیر روانشناختی^۹ عمومی مانند قدرت اجتماعی قرار بگیرد. بنابراین در بحث قاطعیت جنسی و عزت جنسی بهتر است درباره تفاوت قدرت اجتماعی تا تفاوت جنسیت گفتگو شود (لامارز و استوکر، ۲۰۱۹). علاوه بر آن بین دو جنس زن و مرد از نظر دلایل طلاق عاطفی تفاوت وجود دارد.

در پژوهش عموزاده مهدیرجی و نوری، ۱۳۹۴ دلایل طلاق عاطفی در زنان و مردان به شرح زیر بود. در گروه زنان ۱- بد اخلاقی و بی احترامی همسر به ویژه در حضور خانواده و دوستان ۲- صرف وقت زیاد در فضای مجازی و سردی رابطه با همسر ۳- عدم همراهی و همدلی در موقعیت های دشوار و فقدان حمایت عاطفی ۴- کم صحبتی، عدم برقراری تعامل، سکوت کردن های طولانی، عدم اختصاص وقت کافی برای گفتگو در حل تعارضات، فقدان گفتگوهای عاطفی و مهرورزانه ۵- درگیری های زیاد شغلی ۶- تفاوت بارز در شیوه تعاملات در محیط های اجتماعی با محیط منزل (در محیط های اجتماعی گرم و صمیمی و در منزل سرد و بی عاطفه) ۷- مشکلات اقتصادی و چند شغله بودن همسر. در گروه مردان ۱- خیانت از طرف همسر ۲- برآورده نکردن انتظارات و نیازهای جنسی و سرد بودن در روابط جنسی ۳- اصرار و پافشاری بر رای و نظر خود و لجبازی کردن ۴- مشاجره و به دنبال آن قهرهای طولانی ۵- درگیر شدن زیاد در امور خانه داری و بچه داری و بی توجهی به نیازهای عاطفی همسر ۶- صرف وقت زیاد در فضای مجازی.

با توجه به اینکه طلاق عاطفی از مهم ترین آسیب هایی است که متأسفانه بسیاری از خانواده ها با آن مواجه اند و

جنسی است که مستقیماً روند پاسخ دهی جنسی را مختل می کند. یکی از هدف های پژوهش حاضر، بررسی رابطه خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی است. اما آیا این یک رابطه ساده است یا متغیرهای دیگری ممکن است در رابطه بین آنها نقش واسطه ای ایفا کنند؟ پاسخ به این پرسش مهم، هدف دیگر پژوهش حاضر است و بر اساس آن نقش واسطه ای قاطعیت جنسی در رابطه بین خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی بررسی می شود.

اندرسن^۱ (۲۰۰۳ به نقل روبرتز^۲، ۲۰۱۹) نقش های جنسیتی را به عنوان انتظارات رفتاری و نگرشی که فرهنگ برای زن و مرد مناسب می داند تعریف می کند. طبق نظر تانن^۳ (۱۹۹۴) مردان به طور سنتی به استقلال در مقایسه با صمیمیت عاطفی بهای بیشتری می دهند، در حالی که زنان در برقراری و حفظ تماس صمیمی بهتر از مردان عمل می کنند. به دلیل این باور قالبی که زنان در برقراری رابطه و گفتگو با همسرشان فعال تر هستند، در حوزه مسایل عاطفی، اغلب زنان به عنوان جستجوگر و مردان به عنوان ایجاد کننده فاصله معرفی شده اند. زنان بیشتر مستعد گفتگوی صمیمی در رابطه با احساسات، عشق، آسیب ها و سایر اطلاعات شخصی و تلاش برای برقراری ارتباط با همسران هستند، در حالی که مردان با پرهیز از گفتگو در مورد سطوح شخصی خویش، یا تمرکز بر گفتگو راجع به مسایل عینی تر، بیشتر مستعد درون ریزی احساسات به درون و مراقبت از عزت نفس خود هستند (به نقل روبرتز، ۲۰۱۹).

در اسطوره ها^۴ و کلیشه های رایج، اینگونه بیان شده که قدرت کنترل رابطه جنسی در دست مردان بوده و مردان قدرت ابرازگری جنسی بالاتری دارند. در مقابل، ادبیات پژوهشی در حال ظهور نشان می دهد که قدرت ابرازگری جنسی برای زنان و مردان به طور یکسان وجود دارد. پژوهشی جهت بررسی تفاوت زنان و مردان در قدرت اجتماعی، قاطعیت جنسی و عزت جنسی^۵ در چهار کشور هلند، ایالات متحده، انگلستان و جنوب شرقی آسیا بر روی ۱۹۸۵ نفر، هلند ۵۷۶ نفر، آمریکا ۴۱۳ نفر، انگلستان ۴۹۶ نفر و آسیای

6. consistent
7. robust
8. sex
9. psychological variable

1. Andersen, C.M.
2. Roberts, J.
3. Tannen, D.
4. stereotypes

کرده بودند، زنانی را که تمایل به شرکت در پژوهش داشتند انتخاب شدند. معیارهای ورود به پژوهش شامل: تاهل، رده سنی ۲۰-۴۰ سال، گذشت حداقل یک سال از زندگی مشترک، زندگی با همسر در یک خانه، حداقل تحصیلات دیپلم. معیارهای خروج از پژوهش، ابتدا به مشکلات شدید روانی و شخصیتی، عدم رضایت کامل برای شرکت در پژوهش بود. میانگین سنی شرکت کنندگان در پژوهش ۲۹/۱۴ و انحراف استاندارد ۷/۲۵ بود. میانگین سن ازدواج ۵/۰۳ و انحراف استاندارد ۶/۲۰ بود.

ابزار سنجش

مقیاس طلاق عاطفی (EDS). مقیاس طلاق عاطفی^۷ که توسط گاتمن^۸ (۱۹۹۵) تدوین شده، برای نخستین بار توسط جزایری در ایران ترجمه شد و مورد استفاده قرار گرفت. این مقیاس شامل جملاتی درباره جنبه های مختلف زندگی است که ممکن است فرد با آن موافق و یا مخالف باشد. ۲۴ ماده دارد و به شکل دوگزینه ای بلی (۱) یا خیر (۰) تنظیم شده است. پس از جمع کردن عبارات با یکدیگر، حداقل و حداکثر نمره فرد در کل مقیاس به ترتیب ۰ و ۲۴ است. چنانچه میزان نمره فرد بین ۰ تا ۸ باشد، احتمال جدایی از همسر در زندگی ضعیف است. نمره بین ۸ تا ۱۶، احتمال جدایی متوسط و نمره بالاتر از ۱۶ احتمال جدایی بالا است. نمرات بالا در این مقیاس نشان می دهد که احتمال طلاق عاطفی بیشتر است. در نسخه اصلی ضریب پایایی^۹ مقیاس بالای ۰/۷۰ گزارش شده؛ در نسخه ایرانی ضریب پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ^{۱۰} ۰/۸۳ به دست آمد. روایی سازه^{۱۱} این مقیاس از وجود چهار زیر مؤلفه خبر می دهد. ۱- جدایی و فاصله از یکدیگر ۲- احساس تنهایی و انزوا ۳- نیاز به همراه و هم صحبت ۴- احساس بی حوصلگی و بی قراری. روایی صوری^{۱۲} نیز با نظر متخصصان تأیید شده است. در پژوهش بیات مختاری، ۱۳۹۲ روائی محتوایی^{۱۳} مقیاس مطلوب گزارش شده است (به نقل نریمانی، رحیمی و صداقت، ۱۳۹۷).

رشد روزافزون آن در جامعه و پیامدهای مخرب و آسیب رسان آن، پرداختن به عوامل پیش بینی کننده آن به ویژه در حوزه پژوهشهای خانواده امری ضروری و حیاتی به نظر می رسد. چنانچه عوامل پیش بینی کننده و علل پیش آیندی این پدیده شناسایی شود راههای مقابله با آن هموارتر می شود و میتوان برای کاهش آن برنامه ریزی های لازم را انجام داد و راهکارهای درمانی را به کار گرفت. با توجه به شواهد پژوهشی گفته شده، مشکلات جنسی از عوامل تاثیرگذار و تعیین کننده طلاق عاطفی است. از سوی دیگر، قاطعیت جنسی از عوامل تعیین کننده کیفیت رابطه جنسی محسوب می شود، بنابراین پیش بینی می شود که قاطعیت جنسی نقش تعیین کننده ای در طلاق عاطفی داشته باشد. در چهارچوب اهداف این پژوهش، بررسی رابطه خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی اهمیت پیدا می کند. از آنجا که روابط بین متغیرهای روانشناختی معمولاً ساده و خطی نیست، بررسی متغیرهای احتمالی تاثیرگذار بر رابطه بین خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی، ضرورت پیدا می کند. از این رو در این پژوهش نقش واسطه ای قاطعیت جنسی در رابطه بین خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی در زنان متأهل بررسی می شود.

روش

جامعه آماری، نمونه و روش اجرای پژوهش

روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی^۱ و الگویابی معادلات ساختاری^۲ بود. جامعه آماری، کلیه زنان متأهل شهرهای نیشابور، گناباد و سبزوار از استان خراسان رضوی بودند که در سه ماه اول سال ۱۳۹۷ به دلیل تعارضات زناشویی به کلینیک های مشاوره مراجعه کرده بودند. تعداد مشارکت کنندگان ۳۰۰ نفر بودند که به روش نمونه گیری در دسترس^۳ انتخاب شدند. چنین پیشنهاد شده که در پژوهش با رویکرد الگویابی^۴ و تحلیل مسیر^۵، نمونه ای با حجم ۳۰۰ نفر ضروری است (فیدل و تاباچینگ، ۲۰۱۴). برای دسترسی به نمونه ها به مراکز مشاوره مراجعه شد. از بین زنان متأهلی که به دلیل مشکلات زناشویی به این مراکز مراجعه

7. Emotional Divorce Scale (EDS)
8. Gottman, J.
9. reliability
10. Cronbach's alpha
11. construct validity
12. face validity
13. content validity

1. descriptive-correlational
2. structural equation modeling
3. available sampling method
4. modeling
5. the structural equation modelling
6. Fidell, L. S, Tabachnick, B. G.

از ۰ تا ۱۰۰ است. نمره بیشتر نشاندهنده احقاق جنسی زیادتر و نمره کم بیانگر احقاق جنسی کمتر است. در اجرای شاخص تمایل جنسی توسط هالبرت، پایایی به روش بازآزمایی^۷، ۰/۸۶ به دست آمد. در اجرای آن توسط شفیع (۱۳۸۴) به نقل از ثنائی، (۱۳۸۷) بر روی ۴۰ دانشجوی زن ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۹۲ بود. در اجرای مجدد آن توسط بای (۱۳۸۷) بر روی ۱۵ زن ضریب آلفای کرونباخ آزمون ۰/۹۵ به دست آمد. این شاخص دارای روایی محتوایی ساختار یافته با ثبات درونی ۰/۹۱ است (ثنائی، ۱۳۸۷).

یافته‌ها

جدول ۱ شاخص‌های توصیفی میانگین، انحراف استاندارد، چولگی، کشیدگی، کمترین و بیشترین نمره متغیرهای پژوهش و توزیع بهنجار تک متغیری نمرات را نشان می‌دهد. براساس جدول ۱، مقدار کجی و کشیدگی سه متغیر پژوهش در محدوده نرمال قرار دارد. برای بررسی نرمال بودن توزیع فراوانی داده‌ها از آزمون کالموگراف-اسمیرنوف استفاده شد؛ نتایج نشان داد، داده‌ها دارای توزیع نرمال هستند. همچنین، داده‌های ۶ نفر از شرکت کنندگان بخاطر پرت بودن نمرات آن‌ها کنار گذاشته شد. پس از بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها و کنار گذاشتن داده‌های پرت، برای تحلیل داده‌ها از نرم افزار ایموس^۸ و مدل یابی معادلات ساختاری استفاده شد.

پرسشنامه خودکارآمدی جنسی (SSQ). پرسشنامه خودکارآمدی جنسی^۱ در سال ۱۳۹۲ بر اساس پرسشنامه‌ی خودکارآمدی عمومی رالف شوارتز^۲ و متیوس جروسلم^۳ (۱۹۹۵) توسط وزیری و لطفی کاشانی (۱۳۹۲) برای سنجش و ارزیابی مشکلات جنسی در زنان ایرانی ساخته شد. پرسشنامه تهیه شده ۱۰ سؤال دارد که در یک پیوستار چهار گزینه‌ای از صفر (اصلاً صحیح نیست) تا سه (کاملاً صحیح است)، نمره‌گذاری می‌شود. در پژوهش‌های مقدماتی اولیه، پایایی پرسشنامه‌ی خودکارآمدی جنسی با استفاده از روش اندازه‌گیری آلفای کرونباخ ۰/۸۶ و روش دونیمه کردن^۴ - ۰/۸۱ گزارش شد. روایی با استفاده از روش محتوایی، توسط وزیری و لطفی کاشانی (۱۳۹۲) مورد تأیید قرار گرفت. این پرسشنامه دارای ۲۰ سؤال است که در یک طیف لیکرت ۴ گزینه‌ای از هرگز (۰) تا همیشه (۳) خودکارآمدی جنسی زنان را مورد سنجش قرار می‌دهد.

شاخص احقاق جنسی هالبرت (HISA). شاخص احقاق جنسی^۵ در سال ۱۹۹۲ توسط دیوید فارلی هالبرت^۶ برای سنجش میزان احقاق جنسی زنان تدوین شد (به نقل ثنائی، ۱۳۸۷). آزمون شامل ۲۵ سؤال است و در انتخاب گزینه‌های آن از مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت استفاده شده است. نمره‌گذاری هر سؤال با توجه به گزینه انتخابی از همیشه = ۰ تا هرگز = ۴ است. پس از نمره‌گذاری و جمع‌بندی نمرات، میزان احقاق جنسی آزمودنی مشخص می‌شود. دامنه نمرات

جدول ۱

میانگین، انحراف استاندارد، چولگی، کشیدگی، کمترین و بیشترین نمره متغیرهای پژوهش

خطای استاندارد	خطای		بالاترین		پایین ترین		تعداد		
	کشیدگی	کجی	SD	M	نمره	نمره			
۰/۲۸۳	-۱/۳۷۱	۰/۱۴۲	۰/۶۴۶	۲/۰۷	۱/۶۹	۵/۰۰	۰	۲۹۴	طلاق عاطفی
۰/۲۸۳	-۰/۵۶۲	۰/۱۴۲	۰/۰۳۵	۳/۳۴	۹/۸۲	۱۵/۰۰	۰	۲۹۴	خودکارآمدی جنسی
۰/۲۸۳	-۰/۳۳۳	۰/۱۴۲	۰/۵۰۶	۳/۱۷	۹/۶۴	۱۶/۰۰	۳/۰۰	۲۹۴	قاطعیت جنسی

با طلاق عاطفی به صورت منفی و معنادار است. این ضرایب در سطح ۹۹٪ معنی دار بودند.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول ۲ نشان داد که ضرایب همبستگی بین خودکارآمدی جنسی و قاطعیت جنسی

7. test – retest
8. AMOS

1. sexual self-efficacy questionnaire
2. Schwarzer, R.
3. Jerusalem, M.
4. split – half method
5. Hulbert Index of Sexual Assertiveness (HISA)
6. Hulbert, D.F.

جدول ۲

ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	طلاق عاطفی	خودکارآمدی جنسی	قاطعیات جنسی
طلاق عاطفی	۱		
خودکارآمدی جنسی	-.۰/۶۶۵**	۱	
قاطعیات جنسی	-.۰/۵۰۵**	۰/۶۵۴**	۱

شکل ۱ مدل ترسیم شده در نرم افزار ایموس هست که در آن متغیر قاطعیات جنسی نقش واسطه‌ای در رابطه بین خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی را نشان می دهد. با توجه به این که قبل از بررسی معناداری ضرایب مسیر، ابتدا باید شاخص‌های برازش مدل بررسی شوند در جدول سه شاخص-های برازش مدل آورده شده است.

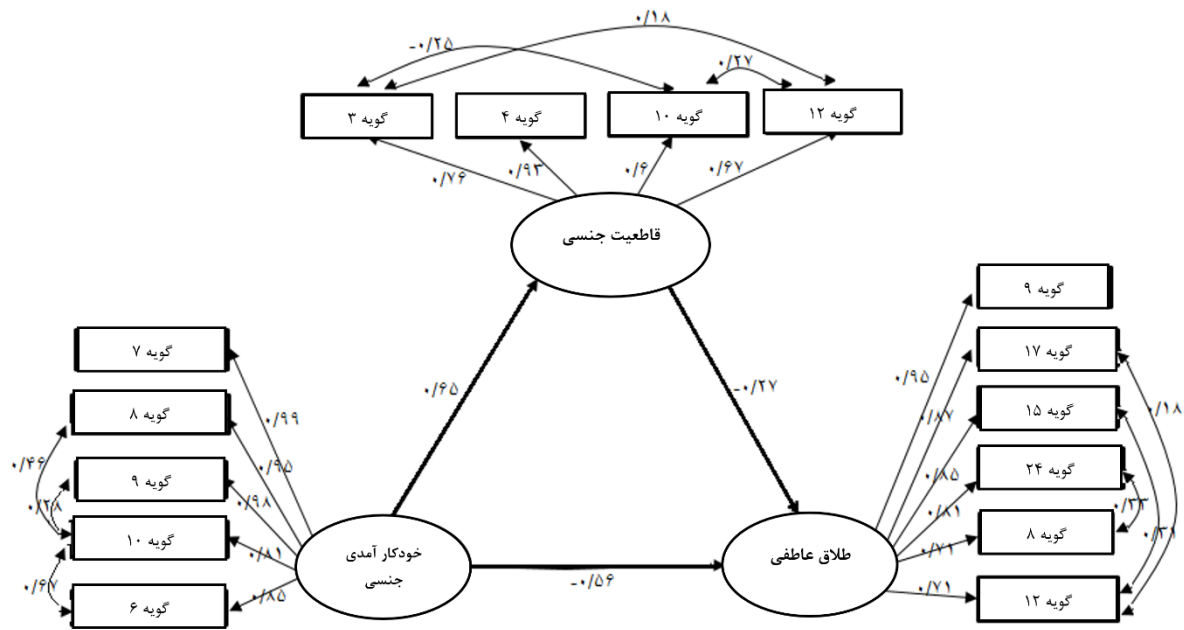
جدول ۳

شاخص‌های برازش مدل نهایی نقش واسطه‌ای قاطعیات جنسی در رابطه بین خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی

شاخص	Df	NIMC	p	CMIN/df	RMSEA	GFI	NFI	TLI	IFI	RFI	PCFI	PNFI
مقدار مطلوب	-	-	۰/۰۵	<۳	<۰/۰۸	۰/۹۰	۱	۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۶۰	>۰/۶۰	>۰/۶۰
مقدار مشاهده شده	۷۸	۲۱/۰۹۶	۰/۰۰۱	۲/۷۳۲	۰/۰۶۸	۰/۸۱۵	۰/۸۲۴	۰/۹۰۱	۰/۹۱۵	۰/۸۱۴	۰/۸۰۴	۰/۷۶۲

با توجه به جدول سه، همه شاخص‌های برازش در محدوده مطلوب قرار دارند. از بین شاخص‌های برازش جدول سه، معمولا دو شاخص کای اسکوتر نسبی (CMIN/df) و ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) اهمیت بیشتری دارد (محسنین و اسفندیانی، ۱۳۹۳) و لذا مبنای کار قرار دارد. در پژوهش حاضر این دو شاخص براساس جدول شماره سه در دامنه قابل قبول است؛ شاخص کای اسکوتر نسبی برابر با ۲/۷۳۲ است. شاخص ریشه میانگین مربعات خطای برآورد هم برابر با ۰/۰۶۸ می‌باشد که در محدوده قابل پذیرش است. لذا مدل معادلات روابط ساختاری بین خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی با نقش واسطه‌ای قاطعیات جنسی (شکل یک) از برازش مناسبی برخوردار است و می‌توان به تفسیر و معناداری ضرایب مسیر آن پرداخت. در شکل ۱ ضرایب استاندارد مسیره‌ها محاسبه شده همانگونه که مشاهده می‌شود متغیر خودکارآمدی جنسی یک تاثیر مستقیم و یک تاثیر غیرمستقیم از طریق متغیر قاطعیات جنسی بر طلاق عاطفی دارد. بر اساس این شکل می‌توان گفت که متغیرهای مدل در مجموع ۵۰ درصد از واریانس طلاق عاطفی را تبیین می‌کنند.

شکل ۱. ضرایب استاندارد مسیرهای مستقیم برای مدل فرضی نقش واسطه ای قاطعیت جنسی در رابطه بین خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی ($R^2=0/501$)

منفی و معنادار هست. یعنی افزایش در قاطعیت جنسی به کاهش در طلاق عاطفی منجر می شود. به عبارتی، براساس شکل یک و جدول چهار، خودکارآمدی جنسی یکبار بطور مستقیم و یکبار به صورت غیرمستقیم از طریق بالابردن قاطعیت جنسی منجر به کاهش طلاق عاطفی می شود. اثر غیر مستقیم خودکارآمدی جنسی از طریق قاطعیت جنسی بر طلاق عاطفی (-0/175) منفی و معنادار هست.

براساس جدول چهار و شکل یک، مسیر خودکارآمدی جنسی به طلاق عاطفی (-0/559) منفی و معنادار هست. یعنی افزایش در خودکارآمدی جنسی به کاهش در طلاق عاطفی منجر می شود. همچنین، مسیر خودکارآمدی جنسی به قاطعیت جنسی (0/648) مثبت و معنادار هست. یعنی افزایش در خودکارآمدی جنسی به افزایش در قاطعیت جنسی منجر می شود. مسیر قاطعیت جنسی به طلاق عاطفی (-0/270)

جدول ۴

ضرایب مسیرهای مستقیم و غیر مستقیم خودکارآمدی جنسی، قاطعیت جنسی و طلاق عاطفی

مقدار بحرانی		خطای استاندارد	ضریب مسیر استاندارد	ضریب مسیر	ضرایب و مقادیر
Sig.	T-value	S.E	B	B	مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم
0/001	9/560	0/089	0/648	0/1854	خودکارآمدی جنسی به قاطعیت جنسی
0/001	-4/465	0/39	-0/270	-0/174	قاطعیت جنسی به طلاق عاطفی
0/001	-9/041	0/052	-0/559	-0/474	خودکارآمدی جنسی به طلاق عاطفی

بود. نتایج نشان داد که قاطعیت جنسی نقش واسطه ای بین خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی ایفا می کند. این یافته با پژوهش های داردن و همکاران، ۲۰۱۹، فرانز و همکاران

بحث

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه ای قاطعیت جنسی در رابطه بین خودکارآمدی جنسی و طلاق عاطفی

گیرانه یا تمایلات جنسی سرکوب شده ای هستند که هیچگاه اجازه صحبت درباره مسائل جنسی را به آن ها نداده و موضوعات جنسی را کثیف و آلوده به گناه معرفی کرده اند (سوروکواسکی، کووال و سوروکواسکا^۶، ۲۰۱۹). بر اساس تئوری شناختی^۷ بین باورهای غیر منطقی^۸، افکار منفی و ناکارآمد و اختلالات جنسی^۹ رابطه مستقیم وجود دارد (بیلال و راسول، ۲۰۲۰). ریشه بسیاری از اختلالات در کارکرد جنسی، کلیشه ها و باورهای غلط جنسی، محرومیت آموزشی در زمینه مسائل جنسی، اطلاعات و باورهای غلط و رایج درباره ی تمایلات^{۱۰} و رابطه جنسی است که از طریق خانواده، فرهنگ و جامعه به افراد منتقل می شود (دهقانی چمپری و دهقانی، ۲۰۲۰، گاتزیت و همکاران، ۲۰۲۰). با توجه به موارد بیان شده می توان ادعا کرد تا زمانی که زنان خود را بر اساس هنجارهای جامعه مردسالارانه و باورهای غلط جنسی ریشه گرفته از فرهنگ و در برخی موارد مذهب در نظر می گیرند، قادر نخواهند بود یک خود واقعی را ابراز کنند. این امر به نوبه خود قاطعیت جنسی زنان را تحت تاثیر قرار می دهد (جاروان و آل فراهاث، ۲۰۲۰، سوارسکی و همکاران، ۲۰۱۹). پژوهش ها در زمینه قاطعیت جنسی همچنین نشان می دهد قاطعیت جنسی بالاتر به لذت جنسی بیشتر منجر می شود. برای زنان، سطوح بالاتر قاطعیت جنسی، با رضایت بالاتری از آمیزش جنسی و تعداد دفعات بیشتر ارگاسم ارتباط دارد (از تراک و همکاران، ۲۰۱۹، بشارت، ۱۳۹۰، سوهیندا و منی پال، ۲۰۱۸، عبدالله خانی و بشارت، ۱۳۹۹ و گاتزیت و همکاران، ۲۰۲۰) قاطعیت جنسی ارتباط زیادی با میزان رضایت جنسی دارد و رضایت جنسی نقش مهمی در صمیمیت و رضایت زناشویی دارد (عبدالله خانی و بشارت، ۱۳۹۹، میلز و فاستر، ۲۰۰۵). صمیمیت و رضایت زناشویی پایین نیز منجر به طلاق عاطفی در زوجین می گردد. ارتباط بین رابطه جنسی ضعیف و طلاق عاطفی می تواند دوسویه باشد؛ طلاق عاطفی سبب مشکلات در رابطه جنسی می شود و یا رابطه جنسی بی کیفیت و ضعیف منجر به طلاق عاطفی می گردد (گاتزیت و

۲۰۱۶، کلی و همکاران، ۲۰۱۶، لامرزو استوکر، ۲۰۱۹ و لایونز و همکاران، ۲۰۲۰ همسو است. در تبیین این یافته می توان ادعا کرد که جراتمندی هسته مرکزی مفهوم جنسی است و در قالب بیان انتظارات جنسی^۱ و مقاومت در مقابل آنچه برای فرد آزاردهنده است معنا پیدا می کند. برخی از زنان به دلیل دشواری در بیان حقوق جنسی متأثر از فرهنگ و اسطوره‌هایی^۲ که از خانواده خود به ارث برده‌اند، ارزیابی های منفی از توانایی و کارآمدی در رفتار جنسی خود دارند. این ارزیابی های منفی فرایند سرکوب انتظارات جنسی را ایجاد می کند که در مدت زمان کوتاهی با تقلیل منابع ایگو^۳ سبب می شود. فرد خواسته های جنسی خود را در قالب مکانیسم دفاعی^۴ جابه جایی تبدیل به انتظاراتی کند که منعی برای ابراز آن وجود ندارد. انتظاراتی که در دل خود خشم متأثر از انفعال جنسی را به همراه دارد و زمانی که در بستر رابطه زناشویی قرار می گیرد صمیمت را مورد حمله قرار می دهد (میلز و فاستر^۵، ۲۰۰۵). کاهش قاطعیت جنسی با تأثیرگذاری بر عملکرد جنسی و عزت جنسی در گام اول، سبب ازهم گسیختگی فردی و در گام بعدی با نشانه گرفتن قلب روابط زناشویی، روابط جنسی و صمیمت زناشویی را کاهش می دهد (بشارت و رفیع زاده، ۱۳۹۶). کاهش صمیمیت زناشویی زمینه شکل گیری طلاق عاطفی را ایجاد می نماید (خان محمدی و همکاران، ۱۳۹۷؛ نریمانی و همکاران، ۱۳۹۷).

مشکلات جنسی بر طبق نظریه بالبی ناشی از مشکلات در صمیمیت زناشویی بوده که ریشه در آسیب های دلبستگی دوره کودکی دارد (بشارت، ۱۳۹۰، دنگ و همکاران، ۲۰۱۸، سیمپسون و رولز، ۲۰۱۷، عبدالله خانی و بشارت، ۱۳۹۹). کاهش قاطعیت جنسی در زنان، علاوه بر کاهش صمیمیت زناشویی همراه با کاهش خودکارآمدی جنسی بوده و موجب افزایش تعارضات می گردد. از سویی دیگر به دلیل مسائل فرهنگی و تربیتی، زوجین علت بروز تعارضات و کناره گیری عاطفی را موارد دیگری غیر از مشکلات جنسی بیان می کنند. همچنین می توان به این نکته اشاره کرد اغلب زنانی که در قاطعیت جنسی عملکرد ضعیفی دارند، دارای زمینه های مذهبی سخت

6. Sorokowski, P., Kowal, M., & Sorokowska, A.
7. cognitive theory
8. irrational beliefs
9. sexual disorders
10. desire

1. sexual expectations
2. stereotypes
3. ego
4. defense mechanisms
5. Mills, J.H., & Foster, V.A.

همانند کیفیت ضعیف ارتباط جنسی و رضایت زناشویی پایین منجر به طلاق عاطفی می شود. نتایج پژوهش‌ها نشان داده که نارضایتی جنسی میزان ناسازگاری‌های زناشویی را افزایش می دهد (بایر و مک نیل، ۲۰۰۶، بیلال و راسول، ۲۰۲۰، دهقانی چامپری و دهقانی، ۲۰۲۰، مایلز و فاستر، ۲۰۰۵).

در یافته دیگر پژوهش نشان داد که خودکارآمدی جنسی می تواند طلاق عاطفی را پیش بینی کند. تحلیل آماری یافته ها همچنین نشان داد که ارتباط معنادار و منفی بین این دو عامل وجود دارد. به این معنا که افزایش در خودکارآمدی جنسی با کاهش طلاق عاطفی همراه است. این یافته با پژوهش‌های اکبری و اسماعیل زاده، ۲۰۲۰، باند و همکاران، ۲۰۲۰، دنگ و همکاران، ۲۰۱۸، دیکمن و کانکایا، ۲۰۲۰ و سیمپسون و رولز، ۲۰۱۷ همسو است. خودکارآمدی جنسی بالای زوجین بر کاهش میزان نارضایتی‌های زناشویی تأثیر دارد و می تواند موجب کاهش ناسازگاری و افزایش تعاملات بین فردی زوجین شود.

در تبیین این یافته می توان بیان کرد که خودکارآمدی جنسی را می توان باوری دانست که هر فرد در مورد توانایی خود در عملکرد موثر فعالیت های جنسی و مطلوب بودن برای شریک جنسی خود دارد. چنین باوری نوعی خودارزیابی از توانایی و کارآمدی در رفتار جنسی است (وزیری و لطفی کاشانی، ۱۳۹۲) و با میزان عزت نفس^۹، نگرش مثبت^{۱۰} و همدلی^{۱۱} همسران، رضای جنسی بهتر و کامل تر و احساس شادکامی^{۱۲} مرتبط است. روابط جنسی موفقیت آمیز و ابراز عشق و محبت سازگاری زناشویی را بالا می برد (اکبری و اسماعیل زاده، ۲۰۲۰). افرادی که رضایت جنسی بالاتری دارند کیفیت زندگی بالاتری را هم گزارش می دهند (پرایدهارشی نی و گاپلان، ۲۰۲۰). نقشی که کیفیت زندگی جنسی در خشنودی زناشویی ایفا می کند یکی از عوامل مهم در دستیابی به شادکامی و رضایت از زندگی است (بیلال و راسول، ۲۰۲۰). لذتی که افراد از ارضا امیال جنسی خود می برند از مهم ترین لذت هایی است که انسان در طول زندگی به دست می آورد؛ همین لذت جنسی است که موجب می شود بسیاری از

همکاران، ۲۰۲۰). با توجه به پژوهش های صورت گرفته می توان به تاثیر باورهای غلط جنسی در ایجاد بدکارکردی های جنسی و طلاق عاطفی پی برد.

در تبیین دیگر این یافته می توان بیان کرد که برخی از مشکلات جنسی مانند ضعف در قاطعیت جنسی به علت عدم آگاهی و داشتن عقاید و باورهای کژکارکرد در مورد روابط جنسی است (سوهیندا و منی پال، ۲۰۱۸، گاتزیت و همکاران، ۲۰۲۰). باورهای ناکارآمد جنسی علی رغم آنکه حقیقت نداشته و شواهدی برای حمایت از آنها وجود ندارد، انتظارهایی را فراهم می کند که مانع از تحقق اهداف همسران شده و با ایجاد محدودیت در توانایی ارتباطی زوجین موجب بسیاری از تعارضات می گردد. در همین راستا یافته های تحقیقات بشارت، ۱۳۹۰ و روبرتز، ۲۰۱۹ نشان می دهد، افراد با طرح واره های جنسی^۱ منفی و ناکارآمد، تعامل عاطفی کمتری با شریک جنسی خود دارند و اجتناب بیشتری در رابطه صمیمی و هیجانی از خود نشان می دهند. باورهای ناکارآمد جنسی با ایجاد چرخه ای معیوب از انتظارات^۲، خودپنداره^۳ منفی و اضطراب عملکردی^۴، کنش جنسی^۵ را کاهش داده و نقش بسیار پررنگی در کاهش صمیمت^۶ زناشویی ایجاد می کند.

علاوه بر آن، ارتباط جنسی پیچیده و متنوع بوده و تحت تاثیر عوامل چندگانه زیستی- روانی- اجتماعی^۷ (بشارت و رفیع زاده، ۱۳۹۶، پرایدهارشی نی و گاپلان، ۲۰۲۰، خان محمدی و همکاران، ۱۳۹۷) روابط میان فردی، جنسیت، ویژگی های شخصیتی (ابراهیمی و حیدری، ۱۳۹۹، پرایدهارشی نی و گاپلان، ۲۰۲۰، رحیمی پردنجانی و همکاران، ۱۳۹۵، روشن نژاد، بیان فر و طالع پسند، ۱۳۹۸، صائمی و صادق مزجی، ۱۳۹۶، کانجینیوس و جانسون، ۲۰۱۹، لامرز و استوکر، ۲۰۱۹) شرایط، تنش ها و تعارضات (جاروان و آل فری هات، ۲۰۲۰، خان محمدی، بزازیان، امیری و قمری، ۱۳۹۷، نریمانی و همکاران، ۱۳۹۷) سبک های دل بستگی (عبدالله خانی و بشارت، ۱۳۹۹) موقعیت شغلی و قدرت اجتماعی فرد (لامارز و استوکر، ۲۰۱۹) قرار دارد. مشکلات بین فردی در زوجین

8. Dikman & Cankaya
9. self-esteem
10. positive attitude
11. sympathy
12. feeling happy

1. sexual schemas
2. expectations
3. self-concept
4. functional anxiety
5. sexual function
6. intimacy
7. bio-psycho-social

زوجین، خودکارآمدی جنسی مثبت با تأثیرگذاری بر عملکرد جنسی و توانایی مدیریت عملکرد جنسی، به پیشگیری از شکل‌گیری اختلالات کنش‌وری جنسی می‌انجامد و به این ترتیب موجب افزایش صمیمیت و رضایت جنسی و به تناسب آن افزایش صمیمیت عاطفی در زوجین می‌شود.

کنترل نمودن عامل فرهنگ و تربیت مذهبی افراد شرکت‌کننده، حجب، حیا و شرم از پاسخگویی به سوالات در رابطه با مسائل جنسی به عنوان متغیرهای مداخله‌گر در پژوهش حاضر مهم‌ترین محدودیت محسوب می‌شود. علاوه بر آن پژوهش از نوع همبستگی و شیوه گردآوری داده‌ها از نوع خودگزارشی بوده، از این رو استنباط علی از نتایج باید با احتیاط صورت گیرد. به دلیل محدودیت جامعه آماری به سه شهر باید در تعمیم یافته‌ها به شهرهای دیگر جنبه احتیاط را رعایت نمود. به منظور گسترش دانش و بینش تجربی در زمینه تأثیر سایر بدکارکردی‌های جنسی بر طلاق عاطفی، انجام پژوهش‌های دیگر با سایر متغیرهای جنسی می‌تواند راهگشا باشد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی به مقایسه متغیرها در دو جنس پرداخته شود. علاوه بر جنسیت، متغیر پایگاه شغلی و حرفه‌ای، سطح درآمد، میزان تحصیلات و قدرت اجتماعی افراد شرکت‌کننده مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد. نتایج به دست آمده از پژوهش می‌تواند در زمینه ارزیابی مشکلات جنسی زوجین، ارتقا کیفیت رابطه جنسی و طراحی بسته‌های آموزشی مبتنی بر فرهنگ ایرانی برای توانمندسازی زنان در زمینه آموزش جنسی توسط مشاوران و سکس‌تراپیست‌ها به کار گرفته شود.

مشکلات روزمره و اختلافات زناشویی نادیده گرفته شود در نتیجه احتمال طلاق عاطفی کاهش یابد (دهقانی و دهقانی، ۲۰۲۰). در پژوهش‌های مختلف نشان داده شده که رضایت جنسی به طور گسترده‌ای با رضایت زناشویی رابطه دارد. از سوئی دیگر، مفهوم رضایت جنسی چه به صورت رضایت از فعالیت‌های جنسی و چه به صورت رضایت عاطفی و هیجانی، متضمن ادراک خودکارآمدی فرد است. بنابراین خودکارآمدی جنسی سهم قابل توجهی در رضایت زناشویی دارد (اکبری و اسماعیل زاده، ۲۰۲۰، باند و همکاران، ۲۰۲۰، بیلال و رسول، ۲۰۲۰، دهقانی چامپری و دهقانی، ۲۰۲۰، دیکمن و کانکایا، ۲۰۲۰، علی محمدی و همکاران، ۲۰۲۰، وزیر و لطفی کاشانی، ۱۳۹۲).

می‌توان گفت که خودکارآمدی جنسی ساختار چندبعدی دارد. این ساختار شامل باور خویش در مورد توانمندی در رابطه جنسی، مطلوب بودن برای شریک جنسی (وزیری و لطفی کاشانی، ۱۳۹۲) و خودارزیابی از توانایی و کارآمدی در رفتار جنسی را شامل می‌شود. خودکارآمدی جنسی هم از مسیر مستقیم و هم از مسیر غیر مستقیم و واسطه‌گری قاطعیت جنسی نقش تعیین‌کننده‌ای در عملکرد جنسی دارد. به نظر می‌رسد هراندازه سطح خودکارآمدی جنسی در افراد بالاتر باشد، به همان اندازه نیز توانایی در جهت حل و فصل مشکلات ناشی از روابط جنسی در آن‌ها بیشتر می‌شود (اکبری و اسماعیل زاده، ۲۰۲۰، علی محمدی و همکاران، ۲۰۲۰). بر اساس نظر باگوروزی (۲۰۰۱) مبنی بر مرکزیت صمیمیت جنسی برای انواع دیگر صمیمیت‌های

منابع

- باگوروزی، د. (۲۰۰۱). تکنیک‌های افزایش صمیمیت در زوج‌درمانی. ترجمه زهرا اندوز، ز و حمیدپور، ح. (۱۳۹۸). تهران: انتشارات ارجمند.
- بای، ف. (۱۳۸۷). بررسی تأثیر گروه درمانی فمینیستی بر تمایل و احقاقی جنسی در بین زنان متاهل ساکن در خوابگاه‌های شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تربیت معلم.
- بشارت، م. ع. (۱۳۹۰). مبانی درمانی نظریه دلبستگی. فصلنامه رویش روانشناسی، ۱، ۳۸-۱۵.
- بشارت، م. ع. و رفیع‌زاده، ب. (۱۳۹۶). پیش‌بینی سطوح رضایت جنسی و سازگاری زناشویی بر اساس متغیرهای شغلی، تعهد، صمیمیت و دانش و نگرش جنسی. *روانشناسی خانواده*، ۳، ۴۶-۳.
- بشارت، م. ع.، عبدالله خانی، ش.، و غلامعلی لواسانی، م. (۱۳۹۷). نقش واسطه‌ای دشواری تنظیم هیجان در رابطه بین آسیب‌های دلبستگی و اختلال‌های جنسی. *روانشناسی خانواده*، ۵، ۱۶-۳.
- ثنائی، ب. (۱۳۸۷). *مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج*. تهران: بعثت.
- خان محمدی، ذ.، بزازیان، س.، امیری مجد، م.، و قمری، م. (۱۳۹۷). پیش‌بینی طلاق عاطفی بر اساس نیازهای بنیادین روانشناختی، انتظارات زناشویی و عملکرد خانواده. *روانشناسی خانواده*، ۵، ۳۰-۱۷.

- رحیمی پردنجانی، ط.، مشفق، ن.، و ضاری، آ. (۱۳۹۵). بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی با رضایت جنسی زنان. *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار*، ۲۳، ۸۲۶-۸۳۶.
- روشن‌نژاد، ن.، بیان‌فر، ف.، و طالع پسند، س. (۱۳۹۸). پیش‌بینی سازگاری زناشویی زوج‌های جوان بر مبنای ویژگی‌های شخصیتی، تمایز یافتگی خود و سرسختی. *فصلنامه روان‌شناسی بالینی دانشگاه سمنان*، ۱۱، ۱۰۸-۹۳.
- صائمی، ح.، و صادق مزجی، م. (۱۳۹۶). پیش‌بینی طلاق عاطفی براساس ویژگی‌های شخصیتی و مؤلفه‌های رضایت زناشویی. *فصلنامه دانش انتظامی سمنان*، ۷، ۱۵۸-۱۳۹.
- عبدالله‌خانی، ش. و بشارت، م. ع. (۱۳۹۹). نقش واسطه‌ای ترس از صمیمیت در رابطه بین آسیب‌های دل‌بستگی و اختلال‌های جنسی. *روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی*، ۶۳، ۲۷۶-۲۶۳.
- عموزاد مهدیرچی، م.، و نوری، ص. (۱۳۹۴). بررسی توصیفی *علل طلاق عاطفی در بین زنان و مردان متأهل*. مجموعه مقالات نهمین همایش ملی اشراق اندیشه مطهر، خانواده و تربیت جنسی. ۱۵۸-۱۳۹.
- گاتمن، جی. (۱۹۹۵). *موفقیت یا شکست در ازدواج*. ترجمه جزایری، ا. (۱۳۸۷). تهران: انتشارات بعثت.
- محسنین، ش.، و اسفندیانی، م. ر. (۱۳۹۳). *مدل‌سازی معادلات ساختاری به کمک نرم افزار لیزرل: آموزشی و کاربردی*. تهران: مهربان نشر.
- نریمانی، م.، رحیمی، س.، و صداقت، م. (۱۳۹۷). پیش‌بینی طلاق عاطفی زوجین براساس الگوهای ارتباطی خانواده و ساختار انگیزش. *روانشناسی خانواده*، ۲، ۳۸-۲۷.
- وزیری، ش.، و لطفی کاشانی، ف. (۱۳۹۲). بررسی ساختار عاملی، پایایی و اعتبار پرسشنامه خودکارآمدی جنسی. *نشریه اندیشه و رفتار*، ۱، ۵۶-۴۷.

References

- Akbari, B., & Ismaeilzadeh, N. (2020). Effectiveness of Mindfulness-Based Cognitive Therapy in Sexual Self-Efficacy and Marital Satisfaction among Couples with Marital Conflicts. *Avicenna Journal of Neuro Psycho Physiology*, 7, 29-36.
- Alimohammadi, L., Zarei, F., & Mirghafourvand, M. (2020). The effect of counseling based on Bandura's self-efficacy theory on sexual self-efficacy and quality of sexual life. *Women & Health*, 60, 473-486.
- Bilal, A., & Rasool, S. (2020). Marital Satisfaction and satisfaction With Life: Mediating Role of Sexual Satisfaction in Married Women. *Journal of Psychosexual Health*, 2, 77-86.
- Bond, J. C., Morrison, D. M. E., & Hawes, S. E. (2020). Sexual Self-Efficacy and Entitlement to Pleasure: The Association of the Female Sexual Subjectivity Inventory with Sexual Risk Taking and Experience of Orgasm. *Sexual Behavior*, 49, 1029-1038.
- Dang, S. S., Northey, L., Dunkley, C. R., Rigby, R. A., & Gorzalka, B. B. (2018). Sexual anxiety and sexual beliefs as mediators of the association between attachment orientation with sexual functioning and distress in university men and women. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 27, 21-32.
- Darden, M. C., Ehman, A. C., Lair, E. C., & Gross, A. M. (2019). *Sexual Compliance: Examining the Relationships Among Sexual Want, Sexual Consent, and Sexual Assertiveness*. *Sexuality & Culture*, 23, 220-235.
- Dehghani Champiri, F., & Dehghani, A. (2020). Predicting sexual satisfaction in Iranian women by marital satisfaction components. *Sexual and Relationship Therapy*, 3, 1-15.
- Diclemente, R. J., Salazar, L. F., & Crosby, R. A. (2019). *Health Behavior Theory for Public Health: Principles, Foundations, and Applications*. Publishing: Jones & Bartlett. Edition: 2nd
- Dikmen, H. A., & Cankaya, S. (2020). Associations Between Sexual Violence and Women's Sexual Attitudes, Sexual Self-Consciousness, and Sexual Self-Efficacy. *Journal of Interpersonal Violence*, 26, 1-12.
- Fidell, L. S., & Tabachnick, B. G. (2014). *Using Multivariate Statistics Pearson New International Edition*. Publishing: Pearson. Edition: New International Edition.
- Franz, M. R., DiLillo, D., & Gervais, S. J. (2016). Sexual objectification and sexual assault: Do self-objectification and sexual assertiveness account for the link? *Psychology of Violence*, 6, 262-270.
- Guerrero, M., Sharma, M., Cullen, & Schumaker, C. (2018). *Using Social Cognitive Theory to Predict Counseling Behaviors in Registered Dietitians*. Doctoral Dissertation. Walden University, College of Health Sciences.
- Gutzeit, O., Levy, G., & Lowenstein, L. (2020). *Postpartum Female Sexual Function: Risk*

- Factors for Postpartum Sexual Dysfunction. *Sexual Medicine*, 8, 8-13.
- Haddadi Barzoki, M., Tavakoli, M., & Burrage, H. (2015). Rational-Emotional 'Divorce' in Iran. *Applied Research in Quality of Life*, 10, 107 - 122.
- Jarnkvist, K. (2019). Childbearing and Marriage: Investigating the Importance of Context for Meaning-Making of First-Time Marriage. *Marriage & Family Review*, 55, 38-58.
- Jarwan, A.S., & Al-frehat, B.M. (2020). Emotional Divorce and its Relationship with Psychological Hardiness. *International Journal of Education and Practice*, 8, 72 - 85.
- Johnson, S. M. (2019). *Attachment Theory in Practice: Emotionally Focused Therapy (EFT) with Individuals, Couples, and Families*. Publishing: The Guilford Press.
- Kajonius, P.J., & Johnson, J. (2018). Sex differences in 30 facets of the five factor model of personality in the large public (N = 320,128). *Personality and Individual Differences*, 129, 126 -130.
- Kajonius, P.J., & Johnson, J.A. (2019). Assessing the structure of the Five Factor Model of Personality (IPIP-NEO-120) in the public domain. *Europe's Journal of Psychology*, 15, 260 - 275.
- Kelley, E. L., Orchowski, L. M., & Gidycz, C. A. (2016). Sexual victimization among college women: Role of sexual assertiveness and resistance variables. *Psychology of Violence*, 6, 243-252.
- Kramer, U. (2019). *Case Formulation for Personality Disorders: Tailoring Psychotherapy to the Individual Client*. Publishing: Academic Press.
- Lammers., & Stoker, J.I. (2019). Power Affects Sexual Assertiveness and Sexual Esteem Equally in Women and Men. *Sexual Behavior*, 48, 645 - 652.
- Livesley, W.J., & Larstone, R. (2018). *Handbook of Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*. Publishing: The Guilford Press.
- Lyons, M., Houghton, E., Brewer, G., & O'Brien, F. (2020). The Dark Triad and Sexual Assertiveness Predict Sexual Coercion Differently in Men and Women. *Journal of Interpersonal Violence*, 5, 1-12.
- Mills, J.H., & Foster, V. A. (2005). *The effect of deliberate psychological education on the ego development, moral development, and sexual assertiveness of college women*. A Doctoral Dissertation. The College of William and Mary in Virginia.
- Musai, M., Tavasoli, G., & Mehrara, M. (2011). The relationship between divorce and economic-social variables in Iran. *British Journal of Arts and Social Sciences*, 1, 89-93.
- Ozturk, C.S., Arkar, H., & Gokdag, C. (2019). Are Personality Traits Effective in Marital Adjustment in Couples with Sexual Dysfunction? The Mediating Effect of Sexual Satisfaction. *Turkish Journal of Psychiatry*, 31, 259-268.
- Parisuz, A., Najarpourian, S., & Mohammadi, K. (2020). The Effect of Intensive Short-Term Dynamic Psychotherapy on Marital Conflicts and Interpersonal Processing of Married Women with Emotional Divorce. *Iranian Evolutionary and Educational Psychology Journal*, 1, 112 - 122.
- Peluso, P.R. (2007). *Infidelity: A Practitioner's Guide to Working with Couples in Crisis (Family Therapy and Counseling)*. Publishing: Routledge
- Priyadharshini, S., & Gopalan, R.T. (2020). Marital Adjustment, Love, Personal Intimacy, Personality, Dyadic Coping and Spirituality on Marital Stability. *Asian Journal of Advanced Research and Reports*, 6, 1 -16.
- Rahmani, S., & Gholamali Lavassani, M. (2012). Gender Differences in Five Factor Model of Personality and Sensation Seeking. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 2906-2911.
- Roberts, J. (2019). Book Review: Encounters with John Bowlby: Tales of Attachment. *Group Analysis*, 52, 571- 573.
- Simpson, J. A., & Rholes, W. S. (2017). Adult attachment, stress, and romantic relationships. *Current Opinion in Psychology*, 13, 19-24.
- Soohinda, S., & Manipal, S. (2018). Female sexual dysfunction and its relationship with marital satisfaction in Indian women. *Journal of Medical Science And clinical Research*, 6, 762-769.
- Sorokowski, P., Kowal, M., & Sorokowska, A. (2019). Religious Affiliation and Marital Satisfaction: Commonalities among Christians, Muslims, and Atheists. *Frontiers in Psychology*, 10, 1-12.